

O doamnă cât un secol. Timpul și Margareta

Iulian Andrei Crăciun,

Pictorița Margareta (Medi) Wechsler Dinu are 103 ani. Este cea mai frumoasă femeie pe care am întâlnit-o.

Știți ora aceea a dimineții când în oraș e încă liniște și prima lumină cade perfect peste întunericul catifelat, cade divin, ca într-un tablou de Marc Chagall? Atunci, la răsărit, uneori, dar tot mai rar, Medi Dinu privește cerul. Știți de câte ori și cât de frumos a răsărit soarele din decembrie 1908 până în martie 2012, până în acest timp târziu, cu suflete înghețate? Medi Dinu știe.

Istoria secolului XX are în sfârșit un cronicar adecvat. Și câte s-au întâmplat în ultima sută de ani! Au căzut și monarhia, și comunismul, au scris și Jean-Paul Sartre și Mihaela Rădulescu, și-au dat măștile jos toți diavolii, coborând omenirea în grotă, și s-au ridicat rachetele spațiale spre abisuri, transportându-ne toate visele pe Lună, iar noi contăm pe istorie? Da, noi contăm pe istorie. Această femeie care ne privește acum cu ochii ca marea a văzut tot: a fost evreică în timpul a două războaie mondiale, a absolvit Belle Arte, dar a studiat și matematici, și filosofie, i-a fost elevă și lui Dan Barbilian (poetul Ion Barbu), și lui Nae Ionescu, a pictat Balcicul din dragoste și cu talent, a fost căsătorită cu un poet - Stephan Roll - care a lucrat în cuvinte ca în mătase. Ați auzit de Lăptăria lui Enache? Era, cândva, a socrului lui Medi Dinu. Această femeie care ne privește acum cu ochii ca marea a trăit printre avangardiștii care au uluit, între războaie, cultura română. Pentru ea, Victor Brauner nu este doar un nume. Acesta nu este suprarealism: vorbim cu o femeie care obișnuia să dejuneze cu Brunea-Fox. Rândurile următoare nu rezumă, așa cum s-ar putea crede, un veac de seninătate. Medi Dinu și-a trăit și și-a înțeles secolul. I-a văzut, de aproape, abjecția, și dacă acum, răsucind fusele amintirilor, ocolește răul, o face doar din eleganță și din înțelepciune. Medi Dinu a atins, deja, împăcarea ultimă din „Ecleziastul”, în care stă scris pentru totdeauna: „Am văzut tot ce se face sub soare; și iată că totul este deșertăciune și goană după vânt!”. În amurg, rareori, când alege o singură imagine din viața ei, Medi Dinu alege această imagine: o grădină în care au înflorit margaretele. De acum înainte, citiți pe propria răspundere: veți afla și de ce, după Holocaust, e foarte puțin probabil ca Dumnezeu să mai existe. Dovada că există destin, „Toată familia mă strigă Medi. Așa e obiceiul în Ardeal, prima fată să fie Medi, primul băiat Bubi și cel mai mic din familie Bebi. Numele meu este Margareta. M-am născut în 1908, iar mâncarea mea preferată este morcovul. Cred că bleu, cu toate nuanțele lui, este culoarea care îmi place cel mai mult. Cea mai mare dorință a mea este să am o moarte ușoară”, scrie Medi Dinu într-o biografie rătăcită pe internet. Așa de simplu să fie destinul? Pentru ca Medi să se nască a fost nevoie ca Daniel Wechsler, mic funcționar la compania forestieră Lowendal, deși se perfecționase la Berlin în industria lemnului, să lase Bucureștiul pentru un post de contabil tocmai la Brezoi, în Vâlcea.

Medi și soțul ei, Gheorghe Dinu, în viziunea artistei

Pentru ca Medi să se nască a fost nevoie ca domnul Leopold Hirschfeld, evreu din Ardeal, să piardă, într-o singură noapte, toată zestrea nevestei la cărți și a mai fost nevoie ca învingătorul, un ungar, să fie totuși om și să îi lase caii, cât să-și ia soția și copiii și să ajungă până în Cluj. De atunci, Leopold nu a mai avut cum să iasă din cuvântul femeii. Ce era să facă? Și pentru ca Medi să se nască a fost nevoie ca bunica ei, Hlena Hirschfeld, să decidă, mai târziu, plecarea de la Cluj la Brezoi, unde urma să conducă o cantină. Și aici, la cantina întreprinderii forestiere din Brezoi, tânărul Daniel Wechsler, contabilul, a cunoscut-o pe încântătoarea Amalia Hirschfeld, fiica lui Leopold și a Hlenei Hirschfeld, vorbitoare de germană și de maghiară, dar nu și de română. Nu uitați: secolul XX abia începuse, batalioanele române nu trecuseră Carpații, Ardealul era al Austro-Ungariei. Vioara, dragostea Când a apărut dragostea? Dar cine mai poate spune? Cel mai probabil la unul dintre ceaiurile dansante care aveau loc o dată pe săptămână. Amalia Hirschfeld studiasse vioara la Conservatorul din Cluj. Poate că a susținut,

ad-hoc,
un
concert
pentru
violetă,
poate că
Daniel
Wechsler
a fost
fermecat
și...Medi
s-a născut
pe 22
decembrie
1908. Așa
scrie în
acte și așa
a rămas,
deși
adevărul
este că
notarul
din

Brezoi nu fusese înștiințat de trecerea la calendarul european, așa că data nașterii poate fi, la fel de bine, și 4 ianuarie 1909. Timpul avea încă răbdare. Mai erau aproape șase ani până când un student bosniac urma să ucidă un prinț moștenitor al unui imperiu, totuși, muribund, șase ani până când să înceapă Primul Război Mondial. Voi citiți ce scriem noi aici? În România domnea încă Regele Carol II! Umerii de oboseli rotunzi O sută trei ani mai târziu, după un viscol de povestit peste încă un secol. Înotăm în zăpezile de la marginea Capitalei. Ca să ajungi la Căminul pentru bătrâni „Moses Rosen”, treci de Parcul Bazilescu, lași în urmă copacii cu ramurile înghețate și aleile dezolante, calci cu scârbă zăpada asta neagră. Nu avem nici 30 de ani și ne așteaptă, poate, decenii printre contemporani, poate chiar în orașul ăsta mutilat, ducând pentru totdeauna aceasta neșansă topografică. Avem și noi, ca în poeziile lui Roll, umerii de oboseli rotunzi.

De ce o căutăm, deci, pe Medi Dinu? Adevărul e că vrem să evadăm. Când ești ziarist poți să ajungi nedrept de ușor într-un trecut care nu îți aparține. Înainte era mai bine? Medi Dinu ne va răspunde cu un proverb vechi, astăzi aproape uitat: „Viermele care s-a născut în hrean crede că e dulce”. „Am trăit atât fiindcă am avut gene bune, dar și fiindcă nu am urât pe nimeni. Eu am iubit oamenii, dar nu i-am căutat niciodată.” Medi Dinu pictoriță în vârstă de 103 ani Când nonagenarii se întrebă „ce e de făcut?” Căminul „Moses Rosen” este al comunității evreiești, dar vârsta a patra nu cunoaște etnie. I se mai spune „vârsta de aur”, dar nu este așa. Dacă deznădejdea ar cunoaște un trup, ar fi, cu siguranță, un trup bătrân. Este o zi de miercuri, iar miercurea, de la 11.00, rezidenții căminului se strâng la primul etaj, în sala de cultură, unde au loc discuții pe diverse teme, majoritatea decupate din actualitate. Astăzi se dezbate numirea lui Mihai Răzvan Ungureanu în - cum spun prezentatorii TV - fotoliul de premier. Cum e și mai ales ce-o să fie? Pare ireal, dar nu e: sunt aici nonagenari care se întrebă „ce e de făcut?”, în vreme ce un aer romantic, seniorial, nobil străbate sala de cultură. Medi Dinu ne-a primit, regretând că am ajuns chiar când dezbateră dădea în clocot. Avea o ușoară durere în șoldul stâng. I-a apărut așa, de nicăieri. Nu-și face probleme: va trece, cum au trecut toate. De peste trei ani, de când e la cămin, Medi Dinu a văzut, mai limpede ca oricând, cât de subțire e granița care-l separă pe cel sănătos de cel bolnav. Aici, căderile sunt abrupte. O singură noapte e de ajuns ca să te prăbușești. Cel mai mult au impresionat-o cazurile de bolnavi de Alzheimer. „Cum să nu îți mai recunoști familia? Cum să nu îți mai aduci aminte nimic? Nu pot să înțeleg. Cum funcționează creierul uman?”, ne întrebă Medi Dinu, în loc de introducere. Din fericire, ea a avut noroc: are trecutul intact. Și ce trecut!

Medi Dinu, la o expoziție din 2008, când avea 100 de ani

Primul lucru pe care trebuie să îl aflați despre Medi Dinu este că are humorul subtil cu care sunt înzestrați cei inteligenți și norocoși. Ne întâmpină cu un

compliment: „Să știți că eu citesc «Adevărul». Suntem abonați aici, la cămin". Are o lupă și îl parcurge de la prima la ultima literă. Vești proaste pentru gazetari: cel mai mult îi plac caricaturile domnului Ion Barbu, deși „nu le înțeleg întotdeauna, fiindcă nu cunosc toate personajele și situațiile, dar oricum sunt amuzante".

Convenim împreună: cea mai bună rubrică din ziar este „Vorbe de duh", acele mici fragmente de perfecțiune rămase de peste veacuri. Sunteți pregătiți? Începe istoria! „Sper să nu mai trăiesc o altă viață" 1916. România intră în Primul. Margareta Wechsler avea 8 ani. Nu e vremea, copilăria a fost scurtă!, dar trebuie să părăsească paradisul din Brezoi pentru un București clocotitor A locuit cu mama ei, violonista, la unchi. A fost aici când nemții au ocupat orașul. Nu, nimic n-a fost uitat: bombele căzând, zepelinul deasupra Bucureștiului, știți cum era?, evreii care mergeau pe jos pentru că le era interzis să ia tramvaiul cu cai. Acasă, Medi vorbea doar românește și germană. Da, este greu de înțeles cum lucrează creierul omului: atunci a uitat limba maghiară. Daniel, blajinul contabil de la întreprinderea forestieră, a fost concentrat. Destinul continuă să lucreze: din Regimentul III Roșca, din care a făcut și el parte, în lupta de la Mărăști au fost doar supraviețuitori. Evreul Wechsler a fost luat prizonier de germani, dar a trăit. A trăit! A fost scos din prizonierat de un proprietar de păduri din Târgoviște. În memoria fiicei sale s-a păstrat doar numele său: Grigorescu. Și dacă vă întrebați, contabilul Wechsler a tot continuat să-și numere anii: a trăit o sută, fără două luni. Medi a făcut primele două clase primare în București, a treia la Târgoviște, la Institutul de Domnișoare „Dimitriu". Se semnează Pacea de la Versailles. Margareta Wechsler este în clasa a patra, la Cluj, la bunicii materni. După Marea Unire, în Ardeal nu existau încă manuale în care să stea scrisă istoria românilor și geografia României. Margareta refuză să învețe istoria și geografia maghiarilor. Patriotism juvenil? Teribilism? Naivitate? Câte puțin din toate, dar nu așa ni se scriu istoriile personale, nu așa ni se înalță geografiile sentimentale, făcând câte puțin din toate? A primit note mai mici, dar nu a cedat. A reînvățat totuși limba maghiară. I-a plăcut o poezie în care un bătrân bea apă dintr-un izvor minunat și redevine tânăr. Din izvor a băut și soția lui, dar a exagerat și a întinerit până când a ajuns bebeluș, în scutece. Dacă i-ar plăcea să existe un asemenea izvor astăzi, să fie iar în clasa a patra, dar în vremea aceasta? Ce întrebare e asta? Ce, suntem copii? Bineînțeles că n-ar vrea! S-a împăcat cu soarta omului. Iată o frază pe care va trebui să o recitiți: „Sper să nu mai trăiesc o altă viață. Mi-a ajuns asta!". Acolo unde a murit Eminescu Margareta urmează primele două clase de liceu la Oradea, la „Oltea Doamna", iar clasa a treia la Râmnicu Vâlcea. Revine cu toată familia la București, dar nu este înscrisă la un liceu de stat, ci la Pensionul „Choisi Mangru". Aici a învățat a patra limbă, pe care o vorbește încă perfect - franceza. Și știți unde au locuit Wechslerii? Pe Strada Plantelor, în fostul Ospiciu Șuțu, unde murise Mihai Eminescu, în 1889. Medi a fost soția unui poet avangardist, dar tot poezia clasică a iubit-o mai mult. „Nu mi-a plăcut modernismul. Nu am aderat la el nici la dans, nici la poezie, nici la pictură, la muzică și mai puțin". Rămâne cu ai ei, cu Eminescu, înaintea

tuturor, cu George Coșbuc și chiar cu George Topârceanu. L-a cunoscut pe Topârceanu? Într-un articol scris în fuga ignorantă a internetului se speculează că s-ar fi întâlnit, la Iași, cu Topârceanu, în ultimul an de viață al poetului deloc minor. „Nu este adevărat. Deși biografiile ne-ar fi permis, nu ne-am văzut.

Regina Maria a practicat cu eleganță și echitația Foto: www.familiaregala.ro

I-am făcut însă un portret." I-a plăcut ei să picteze poeți. Ar trebui să îl vedeți pe Bacovia așa cum l-a văzut Medi Wechsler. Pare că a cunoscut apăsarea morbidă a unei dureri, și poate chiar a cunoscut-o. Medi Wechsler a fost bacalaureată la „Choisi Mangru", a dorit să urmeze Arhitectura, însă a picat la examenul de matematici. Destinul se va numi acum Costin Petrescu, profesorul supraveghetor de la examenul de desen. Când a înțeles că are de-a face cu un om cu har, profesorul a îndrumat-o spre Școala de Belle Arte, pe care Medi a absolvit-o în 1932. I-a avut profesori pe Jean Steriadi sau Francisc Rainer. Steriadi a spus despre ea că este cea mai talentată din clasa sa. Nerenunțând la gândul arhitecturii de interior a urmat cursuri la Facultatea de Matematică. L-a avut profesor pe Dan Barbilian. Și - atenție! - a urmat și cursurile Facultății de Filozofie, unde i-a văzut la catedră pe Dimitrie Gusti și pe Nae Ionescu! Trei tușe: Regina Maria, Ion Barbu, Nae Ionescu Margareta Wechsler Dinu schițează, din câteva cuvinte, portretele oamenilor mari întâlniți pe drum. E puțin, dar hârtia de ziar chiar nu poate mai mult. Medi Dinu este singurul om în viață care i-a avut profesori pe Dan Barbilian și Nae Ionescu. Cum erau? Cum era Barbilian? „Eu nu știam, pe atunci, că e același om cu poetul Ion Barbu. Îi cunoșteam pe de rost poeziile, deși nu pot spune că le-am înțeles în totalitate, dar oricum nu știam că e el. Ca profesor de matematici era o somitate. Eu nu eram un as. Când expunea la tablă, îi urmăream gândul, dar nu puteam să îi cuprind întreaga teză. În schimb aveam viziune. Dacă tema dată pentru seminar era cum arată tăietura pe care o face un con care străbate un trapez, eu o vedeam deja în spațiu și puteam să fac repede schița. Pe colegii mei i-ar fi costat ore lungi de calcul. Eu făceam desenele, ei făceau calculele."

Medi Wechsler, autoportret din Interbelic

Iubita lui Nae visa la un iaht Dar Nae? Cum era Nae? Medi Dinu ne oferă un prim răspuns scurt, dar elocvent: „O!". Mai departe: „Îi urmăream cursurile cu pasiune. Era singurul profesor pe care l-am frecventat la universitate la care nu numai că aula era plină, dar se deschideau ușile și se puneau scaune pe holuri, pentru musafirii care veneau să îl asculte!". Cum și de ce? „Avea un fel extraordinar de a vorbi. Ne hipnotiza." Mai târziu, ceva s-a întâmplat cu Nae Ionescu și a sfârșit în extrema dreaptă. După ce Nae Ionescu a scris prefața cărții „De două mii de ani" a lui Mihail Sebastian, evreu și el, rânduri de un antisemitism feroce, ceva s-a rupt

pentru
totdeauna
în Medi
Wechsler.
„Nu îmi
venea să
cred că e
același
Nae
Ionescu
pe care îl

cunoscusem! Mergeam năucă din om în om și întrebam: E același?!". Cumva, nu era. Iată: „Se vorbea în București că Nae Ionescu avea o amantă tânără și foarte pretențioasă. Nu-i mai ajungeau bijuteriile, rochiile și blănurile! Visa la un iaht! Și singurii care puteau să îl plătească pe Nae Ionescu erau nemții, așa că a început să se compromită pentru bani. Așa îmi spuneau cei pe care i-am întrebat. Și cred că așa a fost". Anii tineri, Margareta Wechsler i-a trăit sub domnia Reginei Maria. Fără să se cunoască personal, au fost amândouă îndrăgostite de Balcic. Dar și mai mult, Medi a iubit-o pe Regină. După nouăzeci de ani, „În adolescență am avut o colecție de fotografii cu Regina Maria. Era de o frumusețe care îți tăia respirația! Îmi amintesc de o paradă de 10 Mai, pe Calea Victoriei. Eram în magazinul unui unchi, de unde am putut vedea caleașca în care Regina mergea la Camera Deputaților. S-a dus în caleașcă și s-a întors călare, în uniforma regimentului unde avea grad de colonel, dacă nu mă înșel. Era în fustă, pe cal! Văd și acum tabloul. Calea Victoriei era plină de urale. Oamenii o iubeau." Și câți ani au trecut de atunci? Nouăzeci? Îndrăznim să întrebăm „Monarhie sau republică?" și primim următoarea lecție: „Uite, eu nu o cunosc pe doamna Băsescu, dar nu cred că peste nouăzeci de ani va mai fi cineva care să aibă o amintire comparabilă cu domnia sa. Nu știu cine își va mai aduce aminte peste nouăzeci de ani că a existat familia Băsescu". Când vorbește despre Regele Mihai, Medi Dinu rostește „Marele Voievod de Alba Iulia", cum i s-a spus la naștere, în 1921. A fost invitată anul trecut la Palatul Elisabeta, unde a cunoscut-o pe Principesa Margareta: „Mi s-a părut că are ceva din grația străbunicii sale, Regina Maria, fără să fie însă la fel de strălucitoare. E o tânără foarte gentilă. Am crezut că știe ceva despre elanul meu juvenil față de Regină, dar nu mi-a spus nimic. M-a întrebat dacă am vizitat Castelul de la Balcic, iar eu i-am răspuns că am fost doar în grădină". "Am obiceiul să pun pedala pe ce a fost bun în trecutul meu. Sigur că nu pot scăpa de amintirile triste, și nici nu vreau, dar nu pe acelea caut să mi le amintesc înainte de a adormi." Medi Dinu pictoriță în vârstă de 103 ani Tătarii pun un diagnostic: „Fata dracului" În 1934, Medi Wechsler s-a înscris în Sindicatul Artiștilor Plastici, și așa a putut ajunge pentru prima dată la Balcic. Aici a locuit în aceeași cameră cu Ada, fiica pictorului Costin Ioanid. Și tot aici se va consuma povestea de dragoste cu arhitectul, pictorul și fotograful Tedy Brauner, fratele mai mic al lui Victor Brauner. Prin el îi va cunoaște pe suprarealiști, pe Gellu Naum, pe Geo Bogza, pe Sașa Pană.

Ion Barbu

Cum era pe atunci Medi? Un indiciu: localnicii, tătari, o porecliseră „Șeitan Câz", ceea ce s-ar putea traduce așa: „Fata dracului". Își trecea timpul la Cafeneaua lui Mamut, studiind fizionomiile pescarilor și realizând schițe și portrete. Acolo, la Mamut, s-a împrietenit cu Rodica Burileanu, cea care avea să îi devină soție lui Eugen

Ionescu. Suprarealism: ce salariu avea Brunea-Fox Din 1934 până în 1939, Medi Wechsler a fost în fiecare vară la Balcic. Tot aici l-a cunoscut pe ziaristul Gheorghe Dinu, mai cunoscut sub pseudonimul de poet - Stephan Roll. Peste ani, într-un interviu pentru „Realitatea evreiască”, Medi avea să-și amintească astfel prima întâlnire: „Termin peisajul care se face în zorii dimineții și mă duc pe plajă. O întâlnesc pe Mara Ivanova, care avea să-i devină soție lui Boris Caragea, și încep să-i povestesc durerile mele de amor. Și se oprește lângă noi un tânăr care îmi spune că nu m-a mai văzut pe acolo.

L-am repezit. Pleacă, dar peste puțin timp revine. L-am bruftuluit cum n-am mai făcut-o niciodată: Ce te tot bagi în conversația mea, cu glasul tău de iaurgiu?”. Destinul? Medi intuise un lucru esențial: Gheorghe chiar era iaurgiu. Mai exact: era fiul lui Enache Dinu, proprietarul celebrei Lăptării de pe Strada Bărăției. Aici se întâlneau avangardiștii, cei mai mulți evrei, și tot aici a trăit Serafina, căteaua nemurită de Brunea Fox, care i-a făcut într-o pagină de revistă următorul necrolog: „Biografia ta n-a trecut niciodată dincolo de 30 cm. Deasupra pământului pleopa ta n-a ajuns niciodată până la gâtul de lebădă ireală al unui crin; dar în silueta ta orizontală se desfășura tot globul unei aplecări și toate miracolele aveau în fața ta o reverență de salcie spre ochii tăi uzi”. Avangardă: Serafina a rămas faimoasă fiindcă alunga clienții nedoriți din lăptărie, când Ghiță Dinu îi șoptea la ureche infamul cuvânt „tradiționalist”. Brunea-Fox, și el evreu, era unul dintre cei mai buni prieteni ai lui Ghiță Dinu, care a lucrat ca redactor la „Adevărul” și „Dimineața”. Dar Brunea, Brunea cum era? Medi Dinu dă un răspuns care ar putea să însemne ceva acum, când reporterii sunt câinii de pripas ai redacțiilor, un răspuns care ar putea să însemne ceva în cazul puțin probabil că managerii de presă de azi chiar s-ar obosi să citească presa: „Brunea era cel mai respectat și mai iubit reporter. Ca să vă faceți o idee, când un redactor avea un salariu de 1.400 de lei, Brunea lua 12.000”. Întrebăm naiv: „Trebuia să treacă zilnic pe la redacție?”. Ni se răspunde: „Ce să facă Brunea acolo?! El călătorea”. „Ca să vă faceți o idee, când un redactor avea un salariu de 1.400 de lei, Brunea lua 12.000”. Medi Dinu pictoriță în vârstă de 103 ani Medi Dinu abia își începe cariera Lumea picturii românești a avut o revelație în 2008, când, la 100 de ani, Medi Dinu a expus la Galeria Elite din București, în cadrul programului „Seniori ai picturii românești contemporane”. Artista a fost unanim apreciată. În octombrie 2008 a avut o expoziție personală cu lucrări realizate la Balcic, Mangalia și Constanța. Lucrările expuse au fost donate Muzeului de Artă din Constanța. În noiembrie 2008 a deschis, la Muzeul de Artă din Tulcea, o expoziție personală cu lucrări realizate la Sulina și în Delta Dunării. Și aceste lucrări au fost donate Muzeului de Artă din Tulcea. Cum se întâmplă adesea în pictură, opera artistei, la decenii de la realizare, abia își începe cariera. Medi Dinu a mai donat din lucrările ei Bibliotecii Metropolitane „Mihail Sadoveanu” și Memorialului Eminescu din

Ipoțești. De asemenea, tablourile sale au ajuns și în colecții particulare, mai ales din România, Bulgaria, Israel și Franța.

Nae Ionescu

„Dracu'
să-i

pieptene!"Ce fel de clepsidră aveți aici la „Moses Rosen"? Când a trecut un sfert de secol? Uite că suntem deja în 1933 și Hitler ajunge la putere în Germania. Ce a simțit atunci Medi Wechsler? „Nu îmi venea să cred că țara care i-a dat pe Heine și pe Goethe, că în Germania, marea mea dragoste..." Și uite că începe războiul, nici nu l-au luat în serios, în dimineața în care naziștii au invadat Polonia, Ghiță Dinu glumea la telefon cu Brunea-Fox. Cine să creadă că... Și uite că femeia aceasta cu ochii ca marea a pierdut treizeci de rude în Holocaust, majoritatea din Ardeal, de la Cluj. Pentru prima dată se lasă o tăcere între noi. Medi Dinu nu vrea să insistăm. Spunem doar că legile rasiale îi interziceau să mai expună (avusese succes cu lucrările de la Balcic, prezentate la „Sala Mozart" din București). Ca să supraviețuiască a lucrat ca profesoară de desen la o școală de copii evrei, unde a avut-o elevă pe viitoarea poetă Nina Cassian. Și nu, Medi Dinu nu a fost comunistă. „De la început mi-am dat seama că e o aberație. Cum să fim toți tratați egali, când nu suntem egali?". A citit „Capitalul" lui Marx, dar nu l-a înțeles și nu i-a plăcut. De ce atât de mulți evrei s-au îndrăgostit de comunism? Iată ceva ce nu scrie în manualele de științe politice: „Putea vreunul să fie legionar?". Antonescu? „Antonescu a crezut că face bine ce face. La fel a crezut și Hitler, la fel a crezut și Stalin." Și uite o sentință bruscă și decisivă: „Dracu' să-i pieptene!". Un mariaj dadaist Când s-a căsătorit Medi cu Gheorghe Dinu? Zâmbiți: „Dar cine mai știe? Actele vorbesc. În anii '50, oricum. Eu nu aveam nevoie, el nu avea timp". La cununie, Gheorghe Dinu a făcut o glumă. Întrebat dacă o ia în căsătorie pe tovarășa, așa, așa, a răspuns de două ori „Da". Medi l-a înțeles și a râs: așa glumeau ei, dadaștii. Căsătoria a fost oficializată la primăria de pe Strada Parfumului. Naș le-a fost Petre Pandrea (cumnatul lui Lucrețiu Pătrășcanu), care și-a iubit fina fiindcă nu era doar evreică, ci și olteancă. Zâmbiți din nou: „V-ați simțit olteancă?". „Eh! Ce să fac, dacă m-am născut la Brezoi!"SupraviețuirileCe a făcut Medi Dinu în comunism? A supraviețuit. Nu ignorați, vă rugăm, forța acestui substantiv: „supraviețuiri". Vor rămâne întrebări nepuse, Medi Dinu nu ne va spune ce înseamnă dragostea când ai peste 100 de ani, dar ne-a mărturisit ce a simțit în ziua în care și-a împlinit veacul: „M-am mirat. Știți, eu nu m-am făcut nici mai tânără, nici mai bătrână. Am văzut femei care cu timpul își ascundeau vârsta. De ce să faci așa ceva? Pe mine și pe fratele meu, tata ne-a învățat să spunem mereu adevărul. De ce să mă ascund? Eu nu am îmbătrânit, eu am crescut an de an". Dar Dumnezeu? Credeți în Dumnezeu, doamnă Medi Dinu? „La nevoie. Ce să faci la necaz, cu cine să vorbești? Dar eu nu am nevoie de acest Dumnezeu care a lăsat Holocasutul să se întâmple, un

Dumnezeu care a lăsat primul popor monoteist să piardă șase milioane de oameni în felul acela oribil." Totuși, deși putea să treacă la creștinism, pentru a se căsători cu Gheorghe Dinu în timpul legilor rasiale, Medi Wechsler a refuzat. În decembrie 2011, când am văzut-o întâia dată, doamna Dinu aprindea prima lumânare de Hanuka în Sinagoga Mare din București. Peste tot bilanțul acesta, peste Nae Ionescu și Brunea-Fox, peste Balcic și Bucureștiul interbelic, peste albastrul dimineților de pretutindeni se așază, totuși, un regret. Deși nu mai vede bine, deși are nevoie de o lupă pentru a citi rândurile tot mai puține și tot mai înghesuite ale ziarelor, Medi Dinu îl observă clar: „Că nu am făcut copii. Și ultima iarbă este datoare să dea viață, dacă a primit viață. Dar nu s-a putut în anii războiului - ar fi fost copii fără tată, căci, din cauza legilor rasiale, Gheorghe nu ar fi putut să-i recunoască. Apoi a fost prea târziu". Ultima imagine cu care Medi Dinu ar vrea să părăsească scena acestui bal nu vine, așa cum v-ați așteptat, nici din copilărie, nici din adolescență, ci din ceea ce noi, cei ce nu știm, obișnuim să numim „bătrânețe”, noi, marionete ale nostalgiilor mărunte. „Cel mai des, înainte de a adormi mă gândesc la o grădină pe lângă care am trecut cândva și în care creșteau margarete foarte mari.

Când nu apuc să mă gândesc la ce am citit, când vreau pur și simplu să îmi amintesc ceva frumos, mă gândesc la acele margarete. Știți, numele meu e Margareta."

Reportofonul s-a închis. E o zi cu un soare neverosimil deasupra Capitalei. Nu-l vom putea vedea din garniturile vechi de metrou. Fugim spre nicăieri, spre casă, spre birou, și ne uităm lung la ecranul de Facebook care anunță, într-o traducere aproximativă, că putem spune povestea vieților noastre cu ajutorul noului profil Timeline. Între 22 decembrie 1908 și 1 martie 2012, Soarele a răsărit de 37.702 de ori. Curând, vor înflori margaretele.

Acest articol a fost realizat în colaborare cu platforma media www.dela0.ro
